

THẨM NHUẦN TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ CÔNG TÁC TƯ TƯỞNG

□ TS. VĂN THỊ THANH MAI

□ ThS. PHẠM THỊ MINH TÍNH

Hồ Chủ tịch đến dự cuộc họp mặt mừng Xuân và chúc mừng năm mới các nhân sĩ, trí thức, văn nghệ sĩ nhân dịp Tết Nguyên đán Nhâm Dần (3/2/1962).

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh rất chăm lo đến công tác giáo dục chính trị tư tưởng, bởi trong lãnh đạo và chỉ đạo thực tiễn, quan trọng nhất là lãnh đạo tư tưởng. Cán bộ, đảng viên muốn hoàn thành nhiệm vụ của mình phải hiểu tư tưởng của quần chúng nhân dân, phải tuyên truyền để quần chúng thông suốt

về tư tưởng để cùng thống nhất về hành động. Để hoàn thành sự nghiệp giải phóng dân tộc, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, Người một mặt yêu cầu cán bộ lãnh đạo và cán bộ các ngành phải thật thông suốt trong tư tưởng, phải có quyết tâm khắc phục khó khăn, làm tròn nhiệm vụ; mặt khác, mọi cấp ủy và mọi cán

bộ, đảng viên đều phải làm công tác tư tưởng cho chính mình và đánh thông tư tưởng, động viên sáng kiến, lực lượng của toàn dân để mọi người tự giác, hăng hái tham gia cách mạng, ủng hộ cách mạng, nhất là "phải làm cho tư tưởng xã hội chủ nghĩa hoàn toàn thắng, tư tưởng cá nhân hoàn toàn thất bại"⁽¹⁾.

CÔNG TÁC TƯ TƯỞNG LÀ QUAN TRỌNG NHẤT

Đặc biệt đánh giá cao vị trí, vai trò và tầm quan trọng của công tác tư tưởng trong tiến trình lãnh đạo cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh coi công tác lãnh đạo tư tưởng là quan trọng nhất⁽²⁾, là bộ phận trọng yếu của công tác xây dựng Đảng, là nhân tố cấu thành quan trọng hàng đầu trong sự lãnh đạo của Đảng đối với xã hội. Trong tư duy và hành động của Người, sinh mệnh của Đảng, sự thành bại của cách mạng có quan hệ trực tiếp với hoạt động tư tưởng của Đảng. Vì thế, thắm nhuần quan điểm của C.Mác: “Vũ khí của sự phê phán cố nhiên không thay thế được sự phê phán của vũ khí, lực lượng vật chất chỉ có thể bị đánh đổ bằng lực lượng vật chất, nhưng lý luận cũng sẽ trở thành lực lượng vật chất một khi nó xâm nhập vào quần chúng”⁽³⁾, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Giáo dục tư tưởng và lãnh đạo tư tưởng là việc quan trọng nhất của Đảng, phải kiên quyết chống cái thói xem nhẹ tư tưởng”⁽⁴⁾. Theo đó, cán bộ lãnh đạo và cán bộ các ngành, *tư tưởng* phải thông, phải thật thông. Phải có *quyết tâm* khắc phục khó khăn, làm tròn nhiệm vụ”⁽⁵⁾; đồng thời, “phải đánh thông tư tưởng và động viên sáng kiến và lực lượng của toàn Đảng, toàn dân. Mọi người quyết tâm làm cho được và tin tưởng làm nhất định được”⁽⁶⁾.

Gắn liền với quá trình dự báo và định hướng, Chủ tịch Hồ Chí Minh coi công tác tư tưởng là một mặt trận thuộc lĩnh vực tinh thần. Trong tổ chức thực hiện, bao giờ công tác tư tưởng

cũng phải đi trước một bước, phải không ngừng đổi mới để phù hợp với những điều kiện cụ thể của hoàn cảnh, đối tượng, phục vụ cho sự nghiệp chung của cách mạng. Theo Người, công tác tư tưởng có đối tượng tác động là tư tưởng và tình cảm của con người, nhằm trang bị nhận thức, hình thành niềm tin và chỉ đạo hành động cách mạng cho quần chúng. Khi tiến hành làm công tác tư tưởng, chủ yếu lấy giáo dục, thuyết phục làm chính, không dùng biện pháp hành chính, nên yêu cầu mọi cán bộ, đảng viên của Đảng, nhất là người làm công tác tư tưởng phải là chiến sĩ xung kích trên mặt trận ấy, phải thấu hiểu sâu sắc rằng: “Tuyên truyền là đem một việc gì nói cho *dân hiểu, dân nhớ, dân theo, dân làm*. Nếu không đạt được mục đích đó, là tuyên truyền thất bại”⁽⁷⁾. Vì vậy, vừa không thể xem nhẹ, vừa đòi hỏi chủ thể của công tác tư tưởng phải thấu hiểu mục đích, nội dung và đối tượng định tuyên truyền.

Vì công tác tư tưởng có đặc thù chuyên môn là một nhiệm vụ khó khăn, phức tạp, phải tiến hành mọi nơi, mọi lúc, với mọi đối tượng, nên để đạt được hiệu quả cao; để cho chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước đi vào thực tiễn cuộc sống; để đảm bảo cho con người được tuyên truyền có niềm tin, giữ vững niềm tin, hành động tích cực, sáng tạo đúng mục đích của Đảng, Chủ tịch Hồ Chí Minh yêu cầu người cán bộ làm công tác tư tưởng phải là những người “vừa hồng vừa chuyên”. Đó phải là những người trung thành,

kiên định với những nguyên lý của học thuyết Mác - Lênin và đường lối, quan điểm của Đảng; có bản lĩnh chính trị vững vàng, “quyết tâm suốt đời đấu tranh cho Đảng, cho cách mạng. Đó là điều chủ chốt nhất”... Người làm công tác tư tưởng phải học tập không ngừng và học tập ở mọi nơi, mọi lúc để làm giàu vốn tri thức của mình. Mỗi người đều phải “học chính trị, học văn hóa, học kỹ thuật nghiệp vụ. Ngoài cách học ở trường, ở lớp, học trên sách báo, v.v.. có một cách học rất tốt ai cũng có thể tham gia hằng ngày. Đó là cách học tập ngay trong sản xuất, học tập những người, những tổ, những đơn vị tiên tiến”⁽⁸⁾, để có trình độ chuyên môn, nghiệp vụ không lạc hậu, thoái bộ so với yêu cầu của thực tiễn. Cùng với đó là sự tâm huyết với công việc, tinh thần trách nhiệm cao và luôn gương mẫu về đạo đức cách mạng, thực hành “cần kiệm, liêm chính, chí công, vô tư”, trung thực, thẳng thắn, lời nói phải đi đôi với việc làm; đồng thời, phải luôn rèn luyện bản lĩnh chính trị, nâng cao trình độ lý luận, gắn liền công tác lý luận với thực tiễn cách mạng, phải sâu sát thực tế và liên hệ mật thiết với quần chúng... Đó chính là yêu cầu về tài và đức - những nhân tố làm nên thành công của người làm công tác tư tưởng.

Để công tác tư tưởng đạt được hiệu quả thiết thực, luôn hướng về cơ sở, phản ánh thực tiễn sinh động của cơ sở, thì cán bộ làm công tác tư tưởng - công tác tuyên giáo phải chú trọng tuyên truyền. Khi viết hay nói, bao giờ cũng phải tự hỏi: Viết cho ai xem? Nói cho ai nghe?

Nói và viết thế nào cho dễ nghe, dễ hiểu?... để “mỗi tư tưởng, mỗi câu nói, mỗi chữ viết, phải tỏ rõ cái tư tưởng và lòng ước ao của quần chúng”⁽⁹⁾. Hơn nữa, vì đối tượng tuyên truyền ở các địa bàn, vùng miền khác nhau; giới tính, độ tuổi, trình độ, giai tầng khác nhau, nên khi tuyên truyền, người cán bộ làm công tác tư tưởng phải điều tra, phân tích, nghiên cứu, để nắm bắt và hiểu rõ tâm tư, nguyện vọng của đối tượng, từ đó chọn cách nói phù hợp (khi sắc sảo, lập luận chặt chẽ, khi giản đơn, rõ ràng, thiết thực, có đầu, có đuôi, sao cho ai cũng hiểu được, nhớ được...). Hơn bao giờ hết, để hoàn thành trọng trách là vũ khí sắc bén của Đảng; trang bị nhận thức, hình thành niềm tin và chỉ đạo hành động cách mạng cho quần chúng; góp phần đấu tranh, bảo vệ và phát triển chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; góp phần xây dựng đạo đức cách mạng, lối sống xã hội chủ nghĩa cho quần chúng nhân dân, người làm công tác tư tưởng không thể lơ là, giản đơn nhiệm vụ của mình. Trong mọi thời điểm, phải khắc phục tình trạng ở “nhiều địa phương, anh em thông tin tuyên truyền làm tư tưởng mình là công chức, làm việc theo cách bàn giấy mà quên nhiệm vụ của mình là tuyên truyền, cổ động, giải thích và huấn luyện cho nhân dân”⁽¹⁰⁾...

Thực tiễn cho thấy, ở mỗi giai đoạn cách mạng có những nhiệm vụ chính trị khác nhau, do đó công tác tư tưởng có những mục tiêu khác nhau, nhằm góp phần thực hiện thắng lợi nhiệm vụ từng thời kỳ. Song, để hoàn thành trọng trách của

mình, đảm bảo cho công tác tư tưởng có sức sống, sức thuyết phục, thì người làm công tác tư tưởng phải luôn rèn đức, luyện tài để thuyết phục quần chúng từ hiểu chưa đúng đến hiểu đúng, từ chưa tin yêu đến tin tưởng, đảm bảo cho quần chúng hành động tích cực, sáng tạo, đúng mục đích.

CÔNG TÁC TƯ TƯỞNG PHẢI ĐI TRƯỚC MỘT BƯỚC

Từ những chỉ dẫn của Chủ tịch Hồ Chí Minh về công tác tư tưởng, các nghị quyết của Đảng đều khẳng định vị trí, vai trò quan trọng của công tác tư tưởng và yêu cầu phải coi trọng lãnh đạo, chỉ đạo công tác tư tưởng. Thực hiện Nghị quyết số 16-NQ/TW ngày 1/8/2007 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X về “*Công tác tư tưởng, lý luận và báo chí trước yêu cầu mới*”, trên cơ sở nhận thức sâu sắc: “Công tác tư tưởng của Đảng là công tác đối với con người, một nhiệm vụ khó khăn, phức tạp, đòi hỏi phải nắm vững những quy luật riêng của tư tưởng, có thái độ, phương pháp khoa học, kết hợp chặt chẽ giữa yêu cầu định hướng tư tưởng với sự tự nguyện, giữa lý trí với tình cảm, giữa lời nói và việc làm, giữa “xây” và “chống”, lấy “xây” làm chính, lấy tích cực đẩy lùi tiêu cực”, từ Ban Chấp hành Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư đến các cấp uỷ, ban cán sự đảng, đảng đoàn, bí thư cấp uỷ, thủ trưởng các cơ quan, đơn vị đều coi trọng lãnh đạo, chỉ đạo công tác tư tưởng, lý luận, phát huy vai trò xung kích “đi trước một bước” để hoàn thành trọng trách mà Đảng và nhân dân giao phó.

Từ Trung ương đến địa phương, đội ngũ những người làm công tác tư tưởng đã nỗ lực, sáng tạo, không chỉ triển khai, tuyên truyền, quán triệt và đưa chủ trương, nghị quyết của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước... vào thực tiễn cuộc sống mà còn thiết thực góp phần nghiên cứu lý luận gắn với tổng kết thực tiễn, cung cấp luận cứ khoa học cho việc xây dựng, bổ sung và phát triển đường lối của Đảng; kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam; coi thống nhất giữa độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội là quy luật, là sợi chỉ đỏ xuyên suốt đường lối cách mạng Việt Nam. Các binh chủng của công tác tư tưởng tập trung tuyên truyền, đẩy mạnh các hoạt động nhằm tăng cường sự thống nhất trong Đảng, sự đồng thuận trong xã hội từ nhận thức đến hành động, góp phần củng cố toàn Đảng, toàn dân khai thác các tiềm lực trong xã hội, phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại, đẩy nhanh tốc độ phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội, v.v.. góp phần làm nên những thành tựu trong sự nghiệp giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước, đi lên chủ nghĩa xã hội, nhất là trong hơn 34 năm đổi mới.

Bám sát nhiệm vụ chính trị, bám sát cơ sở và thực tiễn cuộc sống; hướng vào giải quyết các vấn đề bức xúc trong cuộc sống; bám sát đối tượng cụ thể, công tác tư tưởng đã coi trọng việc tuyên truyền, giáo dục ý thức, nâng cao cảnh giác cách mạng, vạch trần các thủ đoạn phá hoại

về tư tưởng, góp phần phòng, chống và đấu tranh làm thất bại chiến lược “diễn biến hoà bình” của các thế lực thù địch; đồng thời, phát hiện, tôn vinh và nhân rộng những nhân tố mới, những gương tập thể và cá nhân điển hình trong phát triển kinh tế, văn hoá, an sinh xã hội; trong học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; trong xây dựng Đảng và thực hiện các phong trào thi đua yêu nước, góp phần xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Một trong những thành tích đáng ghi nhận của những người làm công tác tư tưởng là đã góp phần quan trọng trong công tác xây dựng và chỉnh đốn Đảng, coi xây dựng Đảng là nhiệm vụ then chốt, phát triển kinh tế là trung tâm và xây dựng văn hóa là sức mạnh nội sinh của sự phát triển, bảo đảm cho đất nước phát triển nhanh, mạnh và bền vững. Thực hiện các Nghị quyết chuyên đề về xây dựng Đảng gắn với Chỉ thị 03-CT/TW của Bộ Chính trị khóa XI về “*Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh*”, Chỉ thị 05-CT/TW của Bộ Chính trị khóa XII về “*Đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh*”, công tác tư tưởng đã tập trung chỉ đạo tốt công tác triển khai, học tập, quán triệt các văn kiện Đảng, tạo sự thống nhất cao trong toàn Đảng về quan điểm, đường lối, Cương lĩnh, Điều lệ Đảng..., đấu tranh không khoan nhượng với các biểu hiện lệch lạc, phản động, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa; đồng thời, góp phần bồi dưỡng đội ngũ cán bộ, đảng viên kiên định với lý tưởng cách

mạng của Đảng, với mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, có bản lĩnh chính trị vững vàng, gương mẫu đi đầu trên mọi lĩnh vực, xứng đáng với vị trí tiên phong. Công tác tư tưởng đã chú trọng việc đào tạo về lý luận chính trị, về chuyên môn, nghiệp vụ và giáo dục, rèn luyện đạo đức, lối sống cho đội ngũ cán bộ, đảng viên, đẩy mạnh đấu tranh chống quan liêu, tham ô, tham nhũng, lãng phí, chống sự suy thoái tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên...

Thực hiện nhiệm vụ của mình, công tác tư tưởng và những người làm công tác tư tưởng ở các cấp đã thấu triệt tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng, giáo dục con người trong thời đại mới - con người xã hội chủ nghĩa, về đào tạo thế hệ cách mạng cho đời sau, về xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc... và chủ động phòng và đấu tranh chống “diễn biến hòa bình” trên lĩnh vực tư tưởng - văn hóa. Phát huy sứ mệnh của từng binh chủng, những người làm công tác tư

tưởng đã đầu tư công sức, trí tuệ, thời gian và chủ động trong cuộc đấu tranh bác bỏ các quan điểm phản động, sai trái, lệch lạc; coi trọng việc tuyên truyền, giáo dục nâng cao ý thức, nâng cao cảnh giác cách mạng, vạch trần các thủ đoạn phá hoại về tư tưởng của các thế lực thù địch, góp phần bảo vệ chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh - nền tảng tư tưởng của Đảng; ngăn chặn sự “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong đội ngũ cán bộ, đảng viên và các tầng lớp nhân dân.

Việt Nam đang tiến hành đổi mới và hội nhập quốc tế sâu rộng. Thắng lợi của xu thế hoà bình, độc lập dân tộc, dân chủ, hợp tác và phát triển... mang đến cho đất nước ta những thuận lợi. Song, những bất ổn trên thế giới do chiến tranh cục bộ, xung đột vũ trang, xung đột sắc tộc, chạy đua vũ trang, hoạt động can thiệp lật đổ, khủng bố, tranh chấp lãnh thổ, tài nguyên và cạnh tranh quyết liệt về lợi ích kinh tế... diễn ra ngày càng phức tạp cũng có những tác động tiêu cực không nhỏ. Càng

trong gian nan thử thách, công tác tư tưởng càng phải chủ động, đi trước một bước; cán bộ làm công tác tư tưởng càng phải chủ động, tích cực tiếp thu cái mới, không ngừng nâng cao trình độ, có năng lực tư duy độc lập, sáng tạo, có trình độ ngoại ngữ và tin học đáp ứng yêu cầu của công việc.

Để trong mọi thời điểm, mọi hoàn cảnh - Đảng Cộng sản Việt Nam luôn là một tập thể đoàn kết, tư tưởng thống nhất, hành động nhất trí, lãnh đạo nhân dân ta kiên định và vững bước thực hiện mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội mà Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đảng ta, nhân dân ta đã lựa chọn, công tác tư tưởng cần tập trung thực hiện những nhiệm vụ trọng tâm sau:

Một là, các cấp ủy, trực tiếp là người đứng đầu phải chú trọng lãnh đạo, chỉ đạo công tác tư tưởng; đồng thời thực hiện tốt phương châm cả hệ thống chính trị cùng làm công tác tư tưởng. Trong công tác tư tưởng, phải chủ động nắm bắt diễn biến tình hình trong nước và quốc tế đang đặt ra đối với đất nước và địa phương để kịp thời cung cấp thông tin chính thống, định hướng nhận thức trong nội bộ và nhân dân, tạo sự thống nhất về tư tưởng, sự đoàn kết, thống nhất trong Đảng và sự đồng thuận trong nhân dân. Đồng thời, chú trọng công tác giáo dục chính trị tư tưởng, bồi dưỡng, cập nhật kiến thức mới cả về lý luận và thực tiễn cho đội ngũ cán bộ, đảng viên, cán bộ lãnh đạo chủ chốt nói chung, những người trực tiếp làm công tác tư tưởng nói riêng nhằm nâng cao nhận thức lý luận, trau

dồi bản lĩnh chính trị, năng lực thực tiễn, đạo đức, phong cách và trách nhiệm, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ của Đảng trong tình hình mới.

Hai là, từ nhận thức sâu sắc rằng công tác tư tưởng là nhiệm vụ của toàn Đảng và cả hệ thống chính trị; trong đó, ngành Tuyên giáo là cơ quan tham mưu trực tiếp cho Đảng trên mặt trận tư tưởng - văn hóa, các binh chủng làm công tác tư tưởng cần chủ động, phối hợp chặt chẽ, đồng bộ với các ngành, các cấp trong hệ thống chính trị, không ngừng đổi mới công tác tư tưởng theo hướng "tích cực, chủ động, gắn lý luận với thực tiễn", tăng cường "nói đi đôi với làm", "xây đi đôi với chống", lấy giáo dục, thuyết phục và nêu gương làm trọng tâm trong tổ chức thực hiện. Xuất phát từ thực tiễn, trở về phục vụ thực tiễn, phản ánh chân thực và luôn song hành cùng mọi hoạt động của đời sống xã hội, đội ngũ những người làm công tác tư tưởng phải thường xuyên tổng kết thực tiễn, nhạy bén với những chuyển biến, thay đổi nhanh chóng và phức tạp của tình hình, để kịp thời tham mưu, đề xuất cấp ủy lãnh đạo, xử lý các tình huống nảy sinh, định hướng tư tưởng, dư luận xã hội, giải quyết có hiệu quả những vấn đề bức xúc của cơ sở, của nhân dân.

Ba là, để nâng cao tính chiến đấu, tính thuyết phục, tính hấp dẫn của công tác tư tưởng, bên cạnh việc tuyên truyền, giáo dục, cổ vũ, động viên các tầng lớp nhân dân bằng lý lẽ, tâm huyết, kinh nghiệm và bằng thực tiễn cuộc sống, những người làm công tác tư tưởng

phải phát huy cao độ vai trò tiên phong, gương mẫu trong học tập nâng cao trình độ về mọi mặt, trong rèn luyện bản lĩnh chính trị, đạo đức, lối sống; chú trọng nêu gương về nhân cách và tinh thần trách nhiệm trong thực thi công vụ, trong học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh gắn với thực hiện Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII về "Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" trong nội bộ", với các quy định về nêu gương, trong các phong trào thi đua yêu nước... Trong đó, cán bộ, đảng viên có chức vụ càng cao và người đứng đầu càng phải nêu cao tinh thần gương mẫu, thống nhất giữa nói và làm, nói trước, làm trước; chủ động đấu tranh chống lại các luận điệu xuyên tạc, xuyên tạc của các thế lực thù địch, phản động, cơ hội góp phần xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh về chính trị, tư tưởng và đạo đức. □

(1) (5) (6) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, H, 2011, t.11, tr.590, 530, 555.

(2) Đảng Cộng sản Việt Nam: *Báo cáo tại Hội nghị lần thứ 6 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa II*, ngày 15/7/1954.

(3) C. Mác - Ph. Ăngghen: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, H, 1995, t.1, tr.580.

(4) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t.8, tr.279.

(7) (9) (10) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t.5, tr.191, 345, 480.

(8) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t.12, tr.528.